

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کارگاه آموزشی :

مهارت‌های سنجش و ارزیابی

ارائه دهنده :

دکتر قمرانی

روانشناس

عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان

آنچه در این کارگاه خواهیم آموخت :

۱- اهداف سنجش و ارزیابی

۲- فرایند سنجش و ارزیابی

**۳- مهارت‌های سنجش و
ارزیابی**

اهداف سنجش

و ارزیابی

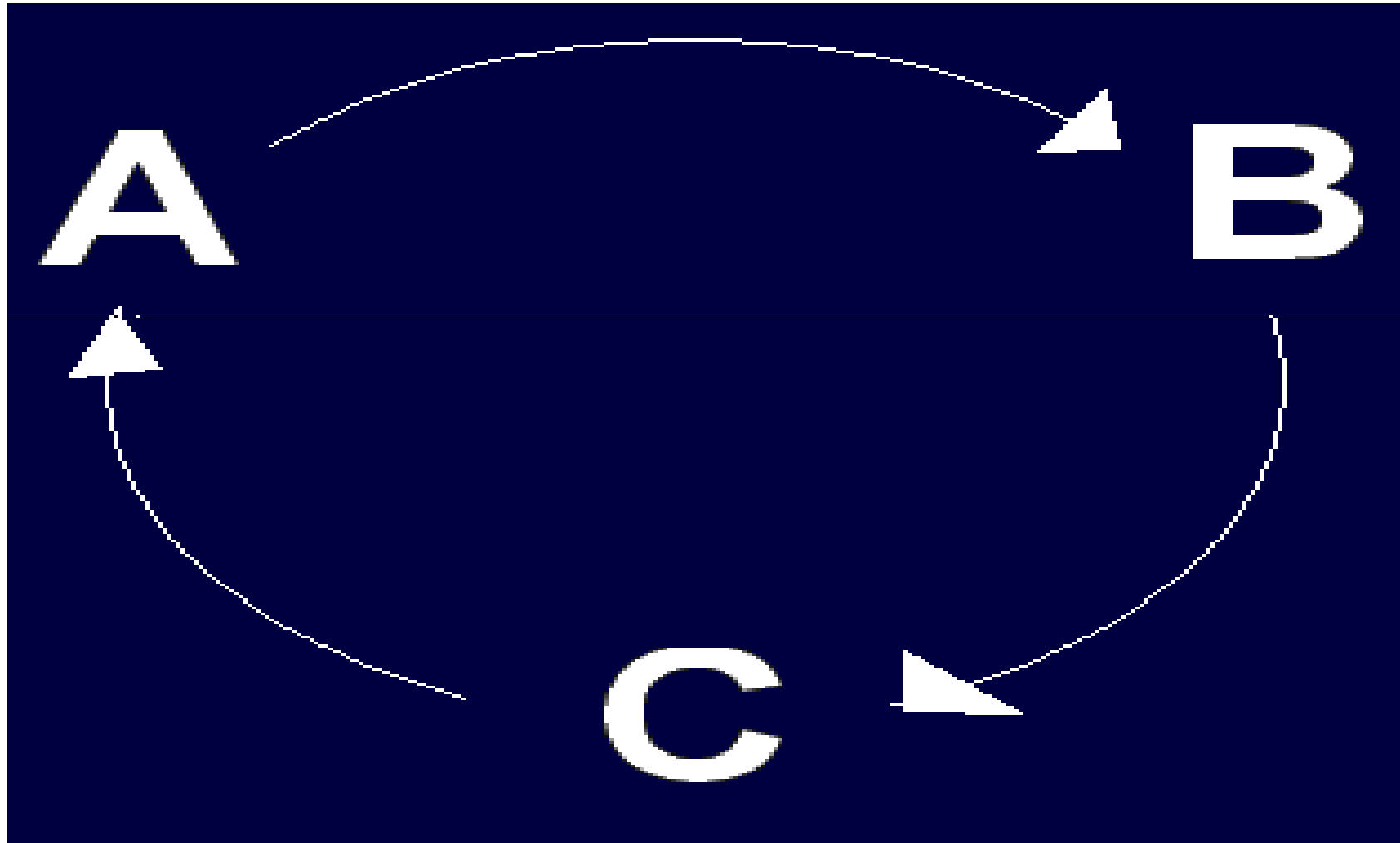
طرح یک

سوال

سوال : چرا افراد زیر با وجود تجربه یک رویداد واحد، واکنش متفاوتی نشان می دهند

واکنش (نتیجه)	رویداد
فرد ۱ : دفعه بعد اصلا به او محل نمی گذارم	در پارک قدم می زنم و دوستم را از دور می بینم و با اشاره دست به او سلام می کنم اما جوابی از طرف او نمی بینم
فرد ۲ : دفعه بعد از دلش بیرون می آورم	
فرد ۳ : دفعه بعد که دیدمش می گویم آنقدر در خودت مشغول بودی که متوجه سلام من نشدی	

پاسخ

پاسخ

شناخت

عاطفه

رفتار

پاسخ

شناخت

- باورها، نگرش ها ، افکار

عاطفه

- علایق، احساس ها

رفتار

- کاربرد، عمل ، بکار بستن

سوال : چرا افراد زیر با وجود تجربه یک رویداد واحد، واکنش متفاوتی نشان می دهند

واکنش (نتیجه)	رویداد
فرد ۱ : دفعه بعد اصلا به او محل نمی گذارم	در پارک قدم می زنم و دوستم را از دور می بینم و با اشاره دست به او سلام می کنم اما جوابی از طرف او نمی بینم
فرد ۲ : دفعه بعد از دلش بیرون می آورم	
فرد ۳ : دفعه بعد که دیدمش می گویم آنقدر در خودت مشغول بودی که متوجه سلام من نشدی	

شناخت	عاطفه	رفتار
		فرد ۱ : دفعه بعد اصلا به او محل نمی گذارم
		فرد ۲ : دفعه بعد از دلش بیرون می آورم
		فرد ۳: دفعه بعد که دیدمش می گویم آنقدر در خودت بودی که متوجه سلام من نشدی

شناخت	عاطفه	رفتار
بی محلی کردن دوست، قیافه گرفتن ، مغرور بودن دوست	ناراحتی، نفرت، کینه	فرد ۱ : دفعه بعد اصلا به او محل نمی گذارم
شاید از دستم ناراحت است شاید خطایی کرده ام	شرمندگی، پشیمانی	فرد ۲ : دفعه بعد از دلش بیرون می آورم
دوستم من را ندید	خنثی	فرد ۳: دفعه بعد که دیدمش می گویم آنقدر در خودت بودی که متوجه سلام من نشدی

بحث جدید

کاربرد مدل شناخت ،

عاطفه و رفتار در

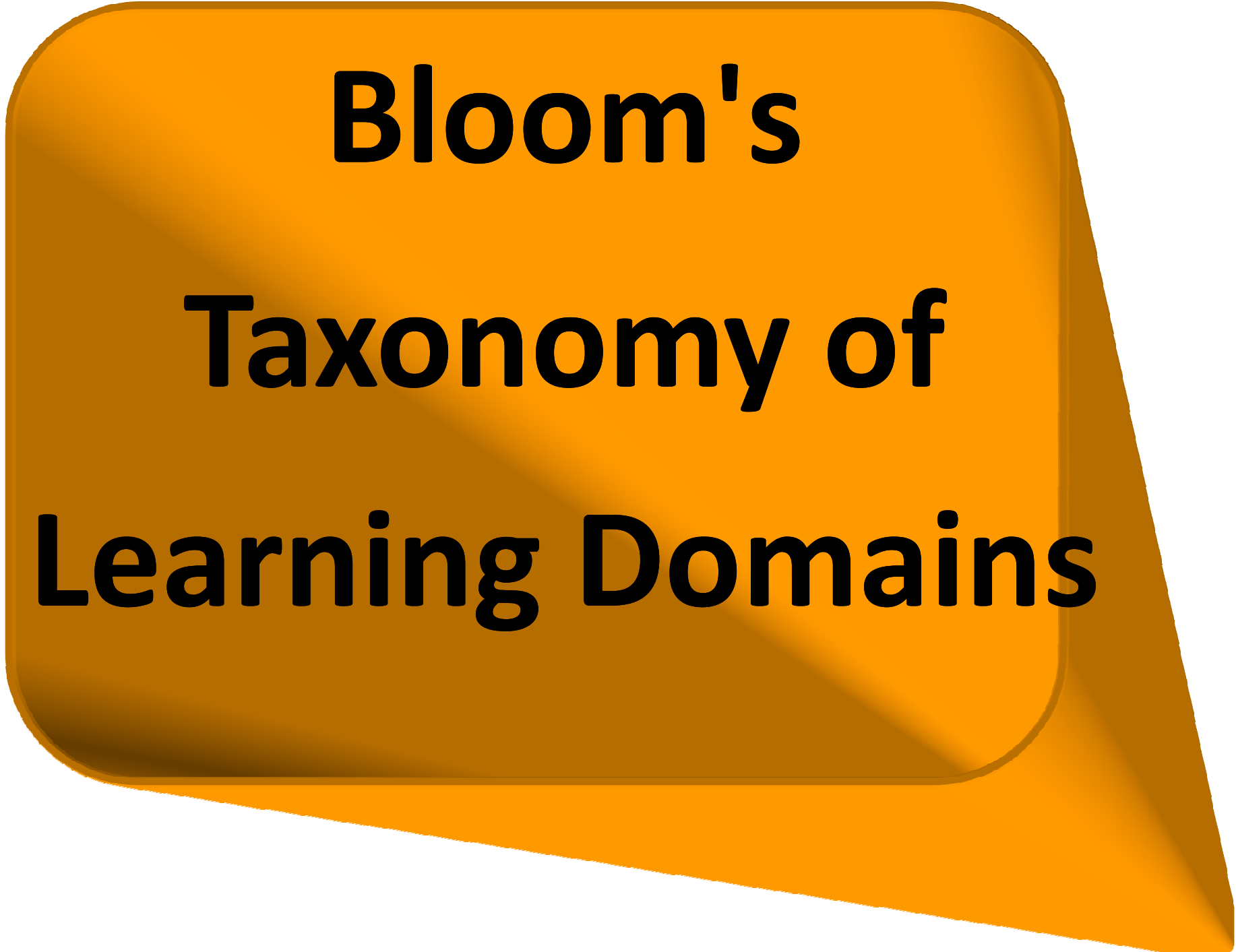
آموزش و تدریس

مدل بلوم در آموزش و تدریس

Benjamin Samuel Bloom(1913- 1999)

[Pennsylvania State University,](#)

An orange sticky note with rounded corners and a slight shadow, giving it a 3D appearance. The text is centered on the note in a bold, black, sans-serif font.

Bloom's Taxonomy of Learning Domains

مدل بلوم در آموزش و تدریس

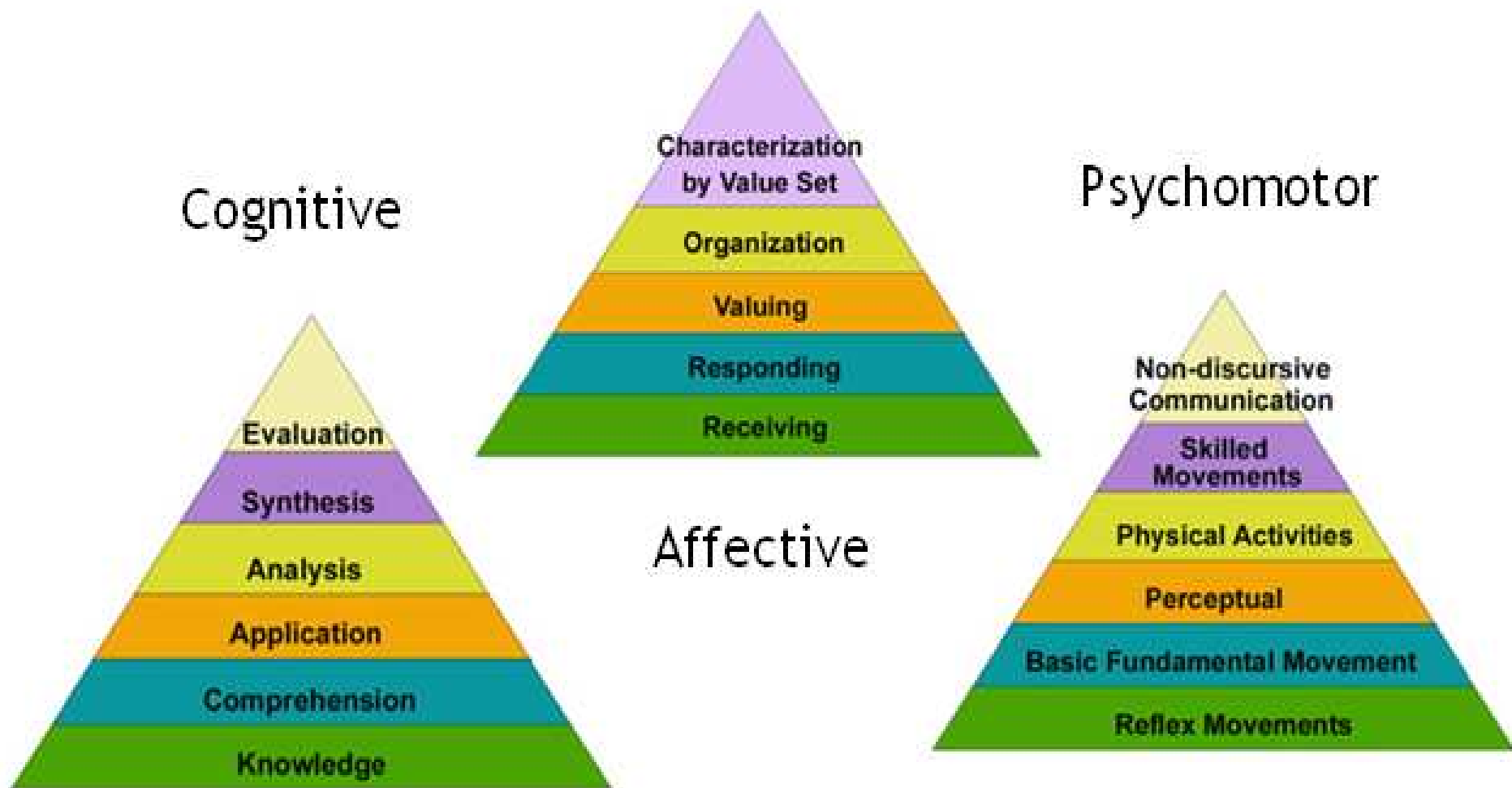
• استاد و مدرس در فرایند تدریس باید به سه حوزه توجه نمایند

• ۱- شناخت

• ۲- عاطفه

• ۳- رفتار (حوزه روانی- حرکتی)

مدل بلوم در آموزش و تدریس

مدل بلوم در آموزش و تدریس

• بی توجهی به هر یک از حوزه های شناخت ، عاطفه و رفتار فرایند تدریس و یادگیری را با اشکال مواجه می نماید.

سوال

• چرا بی توجهی به هر یک از حوزه های شناخت ، عاطفه و رفتار فرایند تدریس و یادگیری را با اشکال مواجه می نماید؟

مدل بلوم در آموزش و تدریس

- متأسفانه براساس تحقیقات، بیشتر مدرسين تمرکز خود را صرفاً بر حوزه شناختی می گذارند و به سایر حوزه ها بی اعتنا هستند
- که این عمل موجب نقص فرایند تدریس می شود.

توصیف حوزه های

سه گانه تدریسی و

آموزشی

۱- حوزه شناختی

**شامل: دانش و معلومات و تواناییها
و مهارت‌های ذهنی .**

**حوزه شناختی شامل ۶ سطح و زیر
مجموعه می باشد.**

۲- حوزه عاطفی

شامل: علاقه، انگیزش، قدردانی و
ارزشگذاری

مثال هایی از اهداف حوزه عاطفی:

– دانشجو باید از مطالعه منابع مختلف
درباره رشته خود لذت ببرد.

- مثال هایی از اهداف حوزه عاطفی:

- دانشجو برای یافته های علم رشته خود ، ارزش قائل شود .

- دانشجو به بزرگانی که در راه کشف یافته های جدید در رشته تخصصی او می کوشند، احترام بگذارد.

- دانشجو از انگیزه بالا برای یادگیری مطالب رشته خود برخوردار است.

۳- حوزه رفتاری (روانی - حرکتی)

شامل: فعالیتهایی که بیشتر جنبه جسمانی و عملی دارند.

مثال هایی از اهداف حوزه روانی - حرکتی:

- در درس ورزش : دانش آموز باید بتواند ۱۰۰ متر را در ۱۰ ثانیه بدود.

- دانش آموز باید بتواند در هر ۵ دقیقه ۶۰ کلمه را با کمتر از ۴ اشتباه تایپ کند.

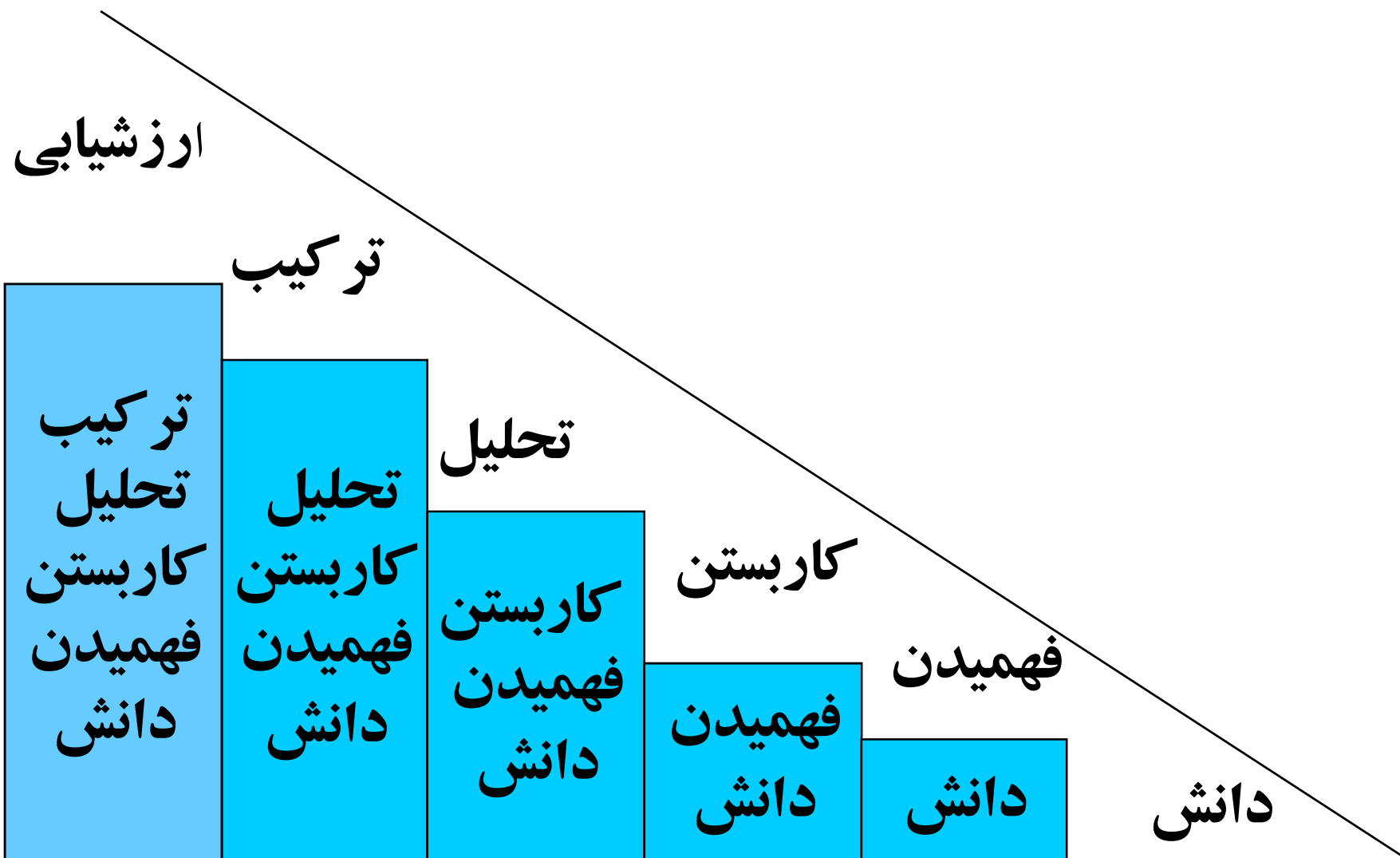
- دانشجو باید بتواند در یک خیابان اصلی در فاصله ۳ چهار راه به طور صحیح اتومبیل براند، بدون این که مرتکب خلاف شود.

طبقه بندی

اهداف حوزه

شناختی

نمودار طبقه بندی هدفهای آموزشی حوزه شناختی

۱- دانش Knowledge

شامل یادآوری (بازخوانی و بازشناسی)
امور جزئی و کلی، روشها و فرایندها،
الگوها، ساختها یا موقعیتهاست.
در واقع حفظ و نگهداری ذهنی مطالبی
است که قبلاً آموخته شده است.

مثالهایی از حوزه دانش

۱۰- چهار نوع گیاه دارویی معطر را نام ببرید؟

۲۰- بهترین روش صید آبزیان چیست؟

۳۰- در تعمیر یک یخچال باید به چه نکاتی توجه کرد؟

۴۰- اصول برقراری ارتباط اولیه در حرفه خبرنگاری کدامند؟

فهمیدن: *Comprehension*

یعنی درک مطلب. تفاوت آن با دانش در اینست که در دانش، یادآوری مطلب بدون دخل و تصرف مد نظر است ولی در فهمیدن فرد علاوه بر حفظ مطلب باید آنرا بفهمد.

فهمیدن : یعنی فرد بتواند مطلب

را از شکلی به شکل دیگر در

آورد مثلاً خلاصه کردن، یا

مثالهای عینی برای آن بزنند.

فهمیدن : یعنی فرد بتواند

مطلب را توضیح بدهد مثلاً

معنی کند، یا از مجموعه‌ای

از اطلاعات نتیجه‌گیری کند.

مثال هایی از حوزه فهمیدن

- ۱۰- روش های مختلف مرمت و احیاء ابنای تاریخی را با همدیگر مقایسه کنید
- ۲۰- با استفاده از یک شکل و نمودار، مراحلی که برای ارجاع یک متهم به دادگاه لازم است را توضیح دهید.
- ۳۰- بیت زیر به کدامیک از اصول بازاریابی اشاره دارد.

کار بستن: Application

سوال :

چه وقت می توانیم ادعا کنیم که

دانشجو در حوزه کار بستن،

توانمند شده است.

کار بستن:

یعنی فرد بتواند مطالبی را

که یاد گرفته در موقعیتهای

عینی و عملی به کار ببرد.

سوال

• با توجه به رشته تخصصی
خود، سوالات یا اهدافی طرح
کنید که پاسخگویی به آن
دالالت بر حوزه کار بستن
داشته باشد.

مثال هایی از حوزه کاربرستن

دانشجو از آموزش های فرا گرفته شده در تعمیر
یک وسیله استفاده کند.

دانشجو بتواند یک سیستم ایمنی را در واحد صنفی
نصب کند

• دانش آموز بتواند محاسبات عددی را در زندگی
روزمره به کار برد.

مثال هایی از حوزه کاربرستن

دانشجو می تواند مسائل درسی جدید رشته خود را
حل کند.

زبان خارجی : دانشجو بتواند با یک لغت جدید که
آموخته است ، یک جمله بسازد.

تحلیل : Analysis

سوال :

چه وقت می توانیم ادعا کنیم که
دانشجو در حوزه تحلیل، توانمند
شده است.

تحلیل:

یعنی فرد بتواند یک موضوع را به اجزاء
تشکیل دهنده آن تقسیم‌بندی کند. که
شامل سه طبقه فرعی است: تحلیل
عناصر، روابط و روابط سازمانی

۱-تحلیل عناصر:

- توانایی تشخیص واقعیتها از فرضیه ها
- توانایی تشخیص فرضهای بیان نشده در یک مطلب خواندنی

۲-تحلیل روابط:

- توانایی تشخیص روابط علت و معلولی از سایر روابط

۳- تحلیل روابط سازمانی

- توانایی تشخیص دیدگاهها یا تعصب های نویسنده در بیان واقعیت های

تاریخی

- تشخیص فنون مورد استفاده در مطالب ترغیبی، مانند: تبلیغات تجاری، تبلیغات

سیاسی

سوال

• با توجه به رشته تخصصی
خود، سوالات یا اهدافی طرح
کنید که پاسخگویی به آن
دلالت بر حوزه تحلیل داشته
باشد.

مثال هایی از حوزه تحلیل

۱- با در نظر گرفتن شرایط شهر اصفهان **تحلیل** کنید که کدام یک از روش های کاهش ترافیک بهترین و موثرترین روش برای کاهش ترافیک در اصفهان می باشد.

۲- با در نظر گرفتن ذائقه هنری نوجوانان امروزی، **تحلیل** کنید که برای جلب نوجوانان به یک تبلیغ از چه شیوه های گرافیکی استفاده خواهید کرد.

مثال هایی از حوزه تحلیل

۳۰. با در نظر گرفتن قانون
آیین دادرسی کیفری جدید،
تحلیل کنید که وضعیت جرم و
جنایت براساس این آیین نامه
جدید چگونه خواهد بود.

۵- ترکیب Synthesis

سوال :

چه وقت می توانیم ادعا کنیم که دانشجو در حوزه ترکیب ، توانمند شده است.

۵- ترکیب Synthesis

کنار یکدیگر گذاشتن عناصر و اجزا برای ایجاد یک کل یکپارچه.

تولید طرح یا ساختی که قبلا بدین شکل وجود نداشته است.

ترکیب همان فعالیت ذهنی است که به آفرینندگی یا خلاقیت معروف است.

سوال

• با توجه به رشته تخصصی
خود، سوالات یا اهدافی طرح
کنید که پاسخگویی به آن
دلالت بر حوزه ترکیب داشته
باشد.

مثال هایی از حوزه ترکیب

▪ توانایی نوشتن داستان، مقاله یا

شعر ابتکاری

▪ توانایی تولید یک قطعه یا اثر

جدید

توانایی تدوین یک نظریه ی جدید

قابل استفاده در ایران در حوزه

تخصصی خود

مثالهایی از حوزه ترکیب در رشته هنر

• عکاسی سایه ها

• شعر نو (نیمایی)

• ساخت یک مستند ۵ ثانیه ای

جدید

۶- ارزشیابی : Evaluation

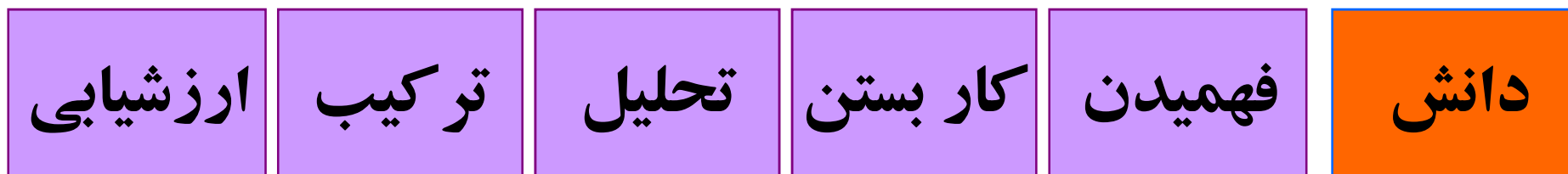
سوال :

چه وقت می توانیم ادعا کنیم که دانشجو در حوزه ارزشیابی، توانمند شده است.

۶- ارزشیابی : Evaluation

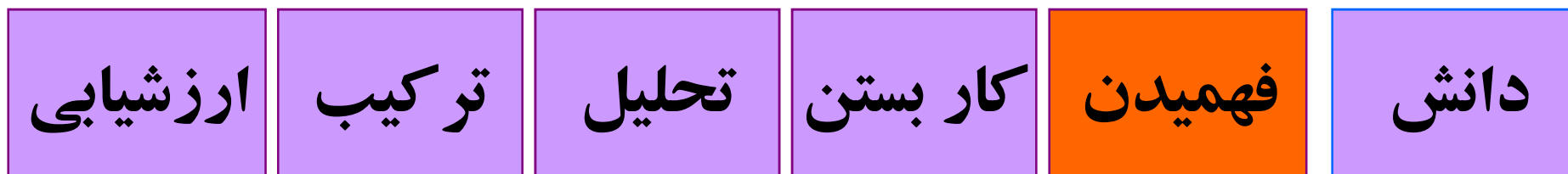
نقد و ارزیابی کردن فرایندها و امور

توانایی نشان دادن اشتباهات
منطقی یک بحث
توانایی مقایسه و ارزیابی نظریه ها،
تعمیم ها و واقعیتها درباره
فرهنگهای مختلف

▪ دانشجو انواع هدفهای آموزشی را نام ببرد.

■ برای اهداف آموزشی مثال بزند

انتقاد از
هدفهای رفتاری

منابع انتخاب
هدفهای آموزشی

انواع هدفهای
رفتاری

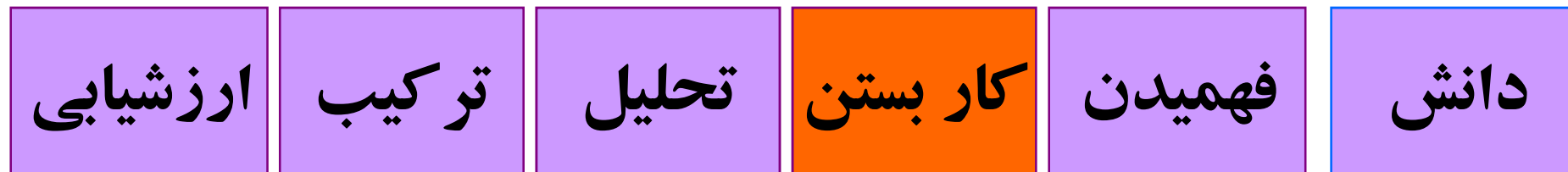
انواع هدفهای
آموزشی

روش تهیه هدفهای
رفتاری کامل

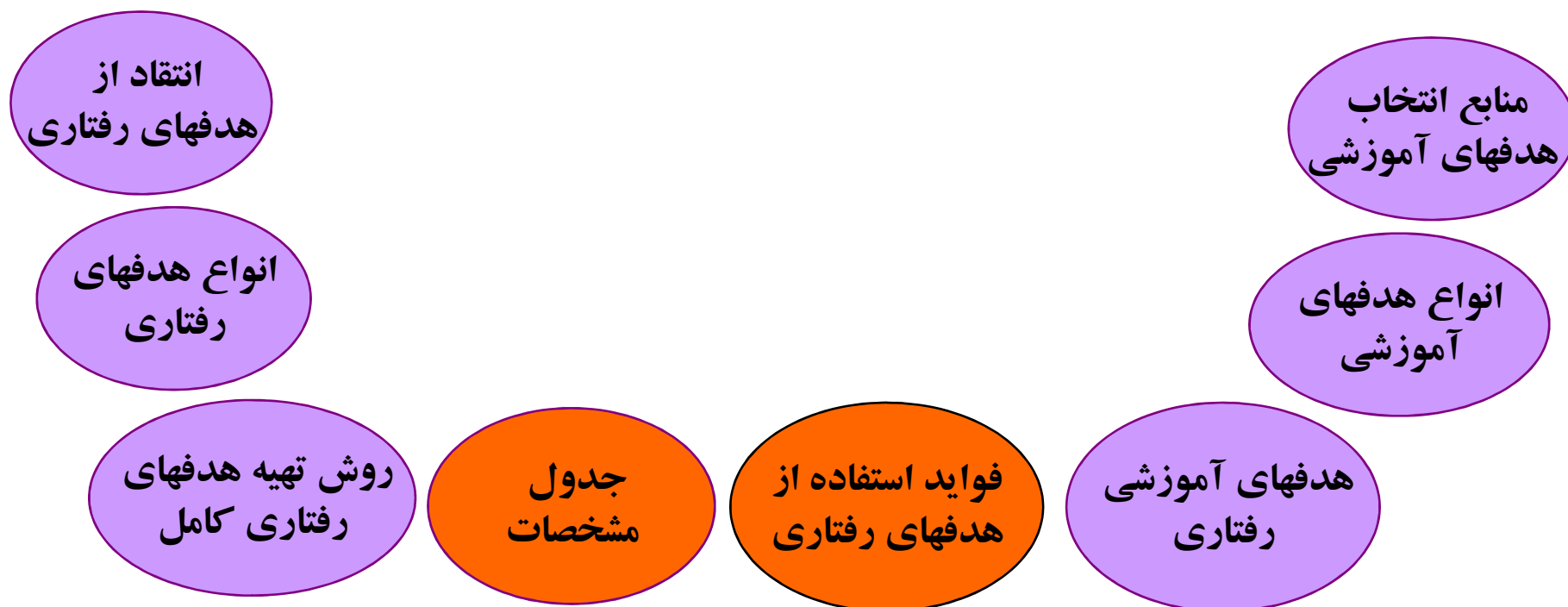
جدول
مشخصات

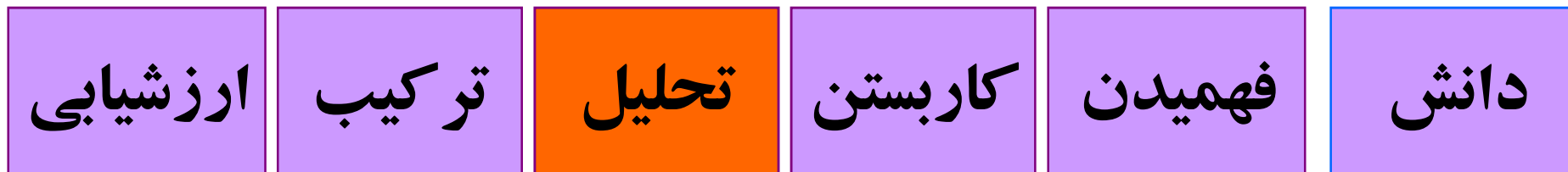
فواید استفاده از
هدفهای رفتاری

هدفهای آموزشی
رفتاری

▪ با در اختیار داشتن یک کتاب درسی، به طرح سوالاتی پردازد که در حوزه های شش گانه شناختی باشند

▪ با استناد به دلایل منطقی خود و بدون ذکر مستقیم دلایل داده شده در کتاب،
فواید استفاده از اهداف آموزشی را در فرایند تدریس تحلیل کند

انتقاد از
هدفهای رفتاری

انواع هدفهای
رفتاری

روش تهیه هدفهای
رفتاری کامل

جدول
مشخصات

فواید استفاده از
هدفهای رفتاری

هدفهای آموزشی
رفتاری

منابع انتخاب
هدفهای آموزشی

انواع هدفهای
آموزشی

دانش

فهمیدن

کار بستن

تحلیل

ترکیب

ارزشیابی

■ با در نظر گرفتن شرایط آموزشی ایران
یک نظریه بومی و جدید برای کاربرد
اهداف یادگیری در فرایندهای آموزش و
تدریس در ایران تدوین کند (حدود پنج
صفحه).

منابع انتخاب
هدفهای آموزشی

انواع هدفهای
آموزشی

هدفهای آموزشی
رفتاری

فواید استفاده از
هدفهای رفتاری

جدول
مشخصات

روش تهیه هدفهای
رفتاری کامل

انواع هدفهای
رفتاری

انتقاد از
هدفهای رفتاری

دانش

فهمیدن

کار بستن

تحلیل

ترکیب

ارزشیابی

■ با استفاده از نظرهای موافق و مخالف کاربرد انواع هدفهای آموزشی در یادگیری، نظر انتقادی خود را در رابطه با محاسن و معایب این نوع هدفها، با ذکر دلیل در حدود سه صفحه توضیح دهد.

منابع انتخاب
هدفهای آموزشی

انواع هدفهای
آموزشی

هدفهای آموزشی
رفتاری

فواید استفاده از
هدفهای رفتاری

جدول
مشخصات

روش تهیه هدفهای
رفتاری کامل

انواع هدفهای
رفتاری

انتقاد از
هدفهای رفتاری

فرایند سنجش

و ارزیابی

طرح یک

سوال

سوال

• استادی در امتحان پایان ترم از یک کتاب ۱۰۰ صفحه ای که دارای ۵ فصل و هر فصل ۲۰ صفحه است. ۶ سوال تشریحی طرح می کند بگونه ای که ۲ سوال از فصل ۱، ۳ سوال از فصل ۲ و ۱ سوال از فصل ۳ طرح شده است. امتحان را به لحاظ استاندارد بودن ارزشیابی کنید؟ اگر شما به جای استاد بودید چگونه سوال می دادید؟

جدول مشخصات

- این سوال ریشه در مفهومی دارد که به آن جدول مشخصات می گویند.
- بهترین وسیله ای که مدرس را در تهیه و تدوین هدفهای آموزشی یاری می دهد جدول مشخصات درس است .
جدول مشخصات یک جدول دو بُعدی است با تعداد ردیف و ستون ، متناسب با محتوای درس و هدفهای آموزشی

جدول مشخصات

- در ردیف بالای جدول که بُعد محتوا نام دارد اجزاء مطالب درسی نوشته می شوند و در ستون کنار آن ، که بُعد هدف نامیده می شود ، هدفهای آموزشی قرار می گیرند.
- در جدول مشخصات همچنین تعداد سوالات متناسب با هر هدف تعیین می شوند.

تعداد کل سوالات	فصل ۳: حکومت شامل ویژگیها - حکومت های مختلف	فصل ۲: مردم شامل قوم ها - مشاغل - رسوم	فصل اول: تاریخ و جغرافیای ایران	بعد محتوا	
				بعد هدف	
۶ سوال	۲ سوال	۲ سوال	۲ سوال	مساحت کشور ایران، انواع اقوام ایرانی را بگوید	دانش
					درک و فهم
					کار بستن
					تحلیل
		۱ سوال		با نوشتن یک داستان در مورد یک مسئله اجتماعی بحث کند	ترکیب
	۱ سوال			حکومت خود را با سایر حکومت ها مقایسه و ارزشیابی کند	ارزشیابی
					تعداد کل سوالات
					در صد سوالات

اجرا، نمره

گذاری

و تحلیل آزمونها

شرایط اجرای آزمون

اولین گام در اجرای آزمونهای پیشرفت تحصیلی آماده سازی آزمونها و شرایط اجرای آنهاست .
تهیه پرسشنامه ها و پاسخنامه ها ، ترتیب پشت سر هم قرار گرفتن سؤوالهای مختلف ، و زمان و مکان آزمون نیاز به دقت فراوان دارند . مجموعه این عوامل باید به گونه ای باشند که برای هر یک از آزمون شوندگان حداکثر امکانات را ، به منظور بهترین عملکرد آنان ، فراهم آورند .

ترتیب سؤالهای آزمون

آیا لازم است که سوال
های یک آزمون ترتیب
خاصی داشته باشند؟
چگونه؟ مثال بزنید.

ترتیب سؤالهای آزمون

دسته بندی سؤالات مختلف با
توجه به نوع آنها به آزمون
شونده نظم فکری می دهد و
پاسخدهی به سؤالات را از
سوی او آسان می سازد

ترتيب قرار دادن سؤالهاي مختلف يك آزمون به دنبال يكديگر :

- ۱- سؤالهاي صحيح — غلط
- ۲- سؤالهاي جور كردني
- ۳- سؤالهاي چند گزينه اي
- ۴- سؤالهاي كوتاه پاسخ
- ۵- سؤالهاي تشريحي

علاوه بر گروه بندی سؤوالهای بر حسب نوع ،
لازم است سؤوالهای مختلف هر نوع را نیز بر
حسب موارد زیر دسته بندی کنید !

۱- سؤوالهای مربوط به هر طبقه از هدفهای
آموزشی مانند : دانش ، کاربرد ، و ... به
دنبال هم قرار دهید .

۲- سؤوالها را از ساده به دشوار مرتب کنید .

۳- در تنظیم سؤوالهای یک آزمون سازمان
اصلی مطالب را حفظ کنید .

نوشتن دستور العمل یا راهنمای آزمون :

راهنمای آزمون باید مختصر و مفید باشد و به طور آشکار به آزمون شونده بگوید که چه کاری را انجام دهد .
مهرنزولیهان (۱۹۹۴) گفته اند که راهنمای آزمون باید اطلاعات زیر را در اختیار آزمون شونده‌گان قرار دهد .

۱- زمان لازم برای هر قسمت

۲- ارزش هر سؤال

۳- مجاز یا غیر مجاز بودن حدس زدن

اجرای آزمون

شرایط اجرای آزمون های پیشرفت تحصیلی باید به گونه ای باشد که از هر لحاظ آسایش جسمی و فکری آزمون شوندگان را تأمین نماید علاوه بر شرایط فیزیکی ، شرایط درونی آزمون شوندگان نیز بر عملکرد آنان تأثیر دارد مهمترین این عوامل اضطراب زیاد است . پژوهش ها نشان می دهد اندکی اضطراب سبب افزایش دقت و کوشش آزمون شوندگان می شود ، اما اضطراب زیاد بر عملکرد او تأثیر منفی دارد .

مهارت‌های سنجش

و ارزیابی

طرح یک

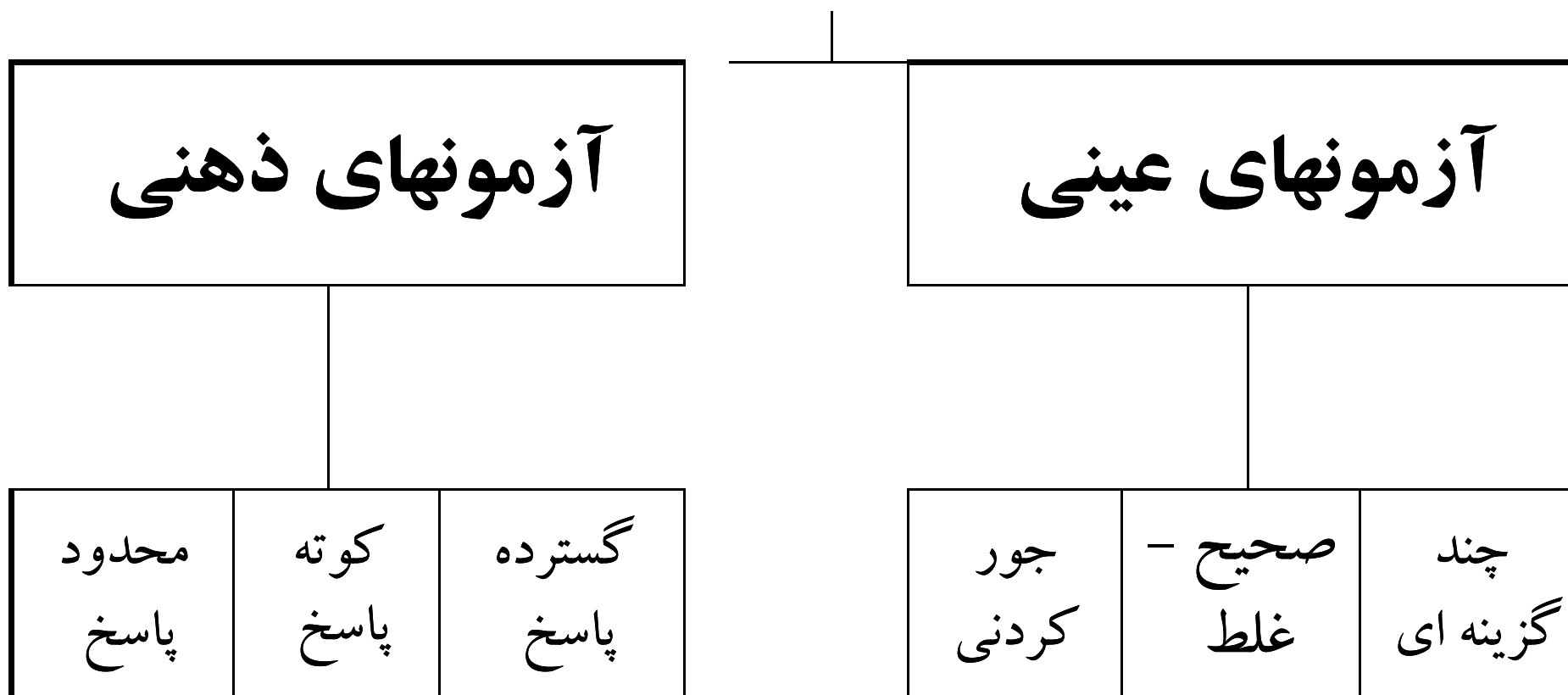
سوال

سوال

برای سنجش پیشرفت
تحصیلی دانشجویان از چند
نوع آزمون می توان
استفاده نمود؟

انواع آزمونهای پیشرفت تحصیلی از نظر طرح

تهیه آنها :

آزمونهای چند

گزینهای

آزمون چند گزینه ای متداول ترین آزمون
عینی است که هم در سنجش تواناییهای مختلف
و هم در سنجش پیشرفت تحصیلی در زمینه
های گوناگون تحصیلی مورد استفاده واقع می
شود . آزمون های چند گزینه ای هم از لحاظ
یکنواختی سؤالات ، هم از لحاظ حساسیت کم
در قابل حدس کورکورانه و هم از لحاظ
سهولت تصحیح پاسخنامه ها بهترین نوع
آزمونهای عینی هستند.

اجزای سؤوالهای چند گزینه ای

هر سؤال چند گزینه
ای شامل چه قسمت
هایی می باشد؟

اجزای سؤوالهای چند گزینه ای

هر سؤوال چند گزینه ای شامل قسمتهای اصلی زیر است :

- ۱- قسمت اصلی یا تنه سؤوال .
- ۲- گزینه درست یا پاسخ سؤوال .
- ۳- گزینه های انحرافی

انواع سؤالهای چند گزینه ای

۱- نوع تنها گزینه درست . مثال : اگر $۲۷ = ۳^R$ باشد ، R برابر است با :

الف : ۳ ب : ۹ ج : ۱۱ د : ۳۰

۲- نوع بهترین گزینه مثال : می توان گفت یادگیری عبارت است از :

الف : کسب اطلاعات تازه در نتیجه آموزش

ب : ایجاد تغییرات نسبتاً پایدار در رفتار بالقوه یادگیرنده

ج : ایجاد تغییرات مطلوب در رفتار

د : توانایی به خاطر سپردن و یادآوری

۳- نوع منفی :

مثال : کدامیک از عبارت های زیر در باره ویروس درست نیست

سوال

محاسن استفاده از
آزمونهای چند گزینه
ای چه می باشند؟

محاسن آزمونهای چند گزینه ای

- ۱- این آزمونها از سایر آزمونها انعطاف پذیرترند .
- ۲- در یک زمان محدود تعداد زیادی از هدفهای آموزشی را اندازه گیری کرد .
- ۳- نسبت به آزمونهاى صحیح - غلط **کمتر امکان حدس زدن کورکورانه** را به آزمون شونده می دهند .
- ۴- پاسخها به سادگی و با عینیت کامل قابل تصحیح هستند .
- ۵- اگر گزینه های انحرافی به خوبی تهیه شوند ، منبع بسیار مناسبی برای تشخیص مشکلات دانش آموزان خواهند بود

سوال

معایب آزمونهای
چند گزینه ای
کدامند؟

معایب آزمونهای چند گزینه ای

- ۱- ساختن این آزمونها بسیار دشوار است .
- ۲- معلمان اغلب سؤوالهای چند گزینه ای را در حد سنجش اطلاعات جزئی و کم اهمیت می نویسند .
- ۳- مستلزم صرف وقت زیاد است .
- ۴- در صورت اعمال نمره منفی دانش آموزانی که خطر می کنند از سایر دانش آموزان نمره بهتری می گیرند .
- ۵- دانش آموزان قوی بیشتر از ضعیف ضرر می کنند (چرا؟)

قواعد تهیه سؤوالهای چند گزینه ای

۱- هر سؤال به روشنی موضوع مورد نظر را بیان کند

۲- موضوع اصلی را بطور کامل در تنه سؤال بنویسید .

مثال ضعیف : جدول مشخصات :

الف) نشان می دهد که

مثال بهتر : مهمترین فایده جدول مشخصات این است که :

قواعد تهیه سؤوالهای چند گزینه ای

- ۳- مطالب تکراری گزینه ها را در تنه سؤال قرار دهید . (یعنی چه مثال بزنید؟)
- ۴- هر سؤال یک موضوع مهم را اندازه بگیرد .
- ۵- گزینه های یک سؤال با هم تجانس داشته باشد (یعنی چه مثال بزنید؟)
- ۶- سوال را طوری بنویسید که تنها یک پاسخ قطعا بهترین پاسخ باشد. (مثال ضعیف بزنید)

قواعد تهیه سؤوالهای چند گزینه ای

**۶- سوال را طوری بنویسید که تنها یک پاسخ
قطعا بهترین پاسخ باشد. (مثال ضعیف بزنید)**

**یک بچه مبتلا به کوررنگی، کوررنگی خود را از که
به ارث می برد؟**

**الف) مادر ب) پدر ج) پدرمادر د) مادر پدر ه)
نیاکان دور**

۷- گزینه های انحرافی نظر آزمون شوندگان
بی اطلاع از موضوع را به خود جلب کند .

۸- در سؤالهای منفی زیر عبارات منفی خط
بکشید .

۹- سؤالها مستقل از یکدیگر باشند (یعنی چه)

۱۰- از طرح سؤالهای منفی مضاعف
خودداری کنید. (مثال)

**۱۰- از طرح سؤوالهای منفی مضاعف
خودداری کنید. (مثال)**

**در سوالات منفی مضاعف هم تنه سوال منفی
است و هم گزینه ها**

مثال :

در مورد سوالات انشایی نمی توان گفت که :

**الف) برای ارزشیابی طبقات بالا بهترین
نیستند.**

سوال

در خصوص معایب و
محاسن آزمون های
تشریحی بحث کنید

محاسن و معایب آزمونهای تشریحی

محاسن :

- ۱- تهیه آزمونهای تشریحی از تهیه آزمونهای عینی آسان تر است .
- ۲- توانایی پاسخ دادن به سؤالات را می سنجد نه توانایی انتخاب پاسخها را .
- ۳- موقعیتهای واقعی تری را از آزمونهای عینی به آزمون شوندگان عرضه می کنند .

محاسن و معایب آزمونهای تشریحی

محاسن :

۴- بزرگترین امتیاز آزمونهای تشریحی این است که آزمون شوندگان را وادار می‌دارند تا اندیشه‌های خود را بطور منطقی، منسجم و سازمان‌یافته بیان کنند و در این کار خلاقیت خود را نشان دهند. این است تفاوت عمده آزمونهای تشریحی و آزمونهای عینی.

معایب آزمون های تشریحی :

- ۱- این آزمونها نمونه کوچکی از محتوای درس و هدفهای آموزش را اندازه می گیرند .
- ۲- تصحیح برگه های امتحان این گونه آزمونها نمی تواند با دقت و به طور عینی انجام گیرد .
- ۳- تصحیح برگه های امتحانی این آزمونها بسیار وقت گیر است .

سوال

به منظور کاستن از معایب
سؤالات تشریحی چه
راهکارهایی را برای طراح
سوال پیشنهاد می دهید؟

قواعد تهیه سؤالهای تشریحی به شرح زیر است

۱- در نوشتن صورت سؤالها ، با رسم جدول مشخصات آن درس ، سؤالها بطور مستقیم به هدفهای آموزشی ربط شوند .

۲- به اندازه گیری هدفهایی محدود کنید که با سایر آزمونها قابل اندازه گیری نیستند .

۳- صورت سؤالهای تشریحی را با عبارات و کلمات واضح بنویسید و از کلی گویی پرهیزید .

۴- از کاربرد کلمات «چی کسی» ، «چه وقت» ، «کجا» و جزء اینها پرهیزید .

قواعد تهیه سؤالهای تشریحی به شرح زیر است

۵- تا حد امکان از سؤالهای تازه و موقعیتی جدید استفاده کنید

۶- سؤالهای مربوط به موضوعات و عقاید بحث انگیز طوری طرح شوند که از آزمون شونده بخواهند تا شواهد مستند را بیان کند.

۷- به آزمون شوندگان حق انتخاب چند سؤال از میان تعدادی سؤال را ندهید.

۸- برای پاسخ دادن به سؤالها، زمان کافی در نظر بگیرید و زمان هر سؤال را نیز بطور جداگانه مشخص کنید.

آزمونهای کوتاه
پاسخ

Short - answer

آزمونهای کوتاه پاسخ حد وسط بین
آزمونهای تشریحی و عینی است .
شباهت این نوع آزمون با آزمونهای
تشریحی آن است که در هر دو آنها
صورت سؤال بوسیله طراح سؤال
تهیه می شود و جواب آنها را آزمون
شونده تهیه می کند .

**آزمون کوتاه پاسخ از مجموعه ای
سؤال مختصر که غالباً برای سنجش
هدفهای آموزشی سطح پایین مطرح
می شوند تشکیل می یابد . سؤوالهای
آزمون کوتاه پاسخ از آزمون شونده
می خواهند تا کلمه ، عبارت ، جمله ،
عدد ، یا علامتی را در پاسخ به یک
سؤال یا تکمیل یک جمله بنویسند .**

انواع آزمونهای کوتاه پاسخ :

۱- نوع پرسشی

مثال : مرکز استان مازندران کجاست ؟

۲- نوع کامل کردنی

مثال : بزرگترین دریاچه دنیا دریاچه است .

۳- نوع تشخیصی یا تداعی

مثال : بعد از نام هر استان ، نام مرکز آن را بنویسید .

_____ خوزستان

_____ خراسان

_____ مرکزی

محاسن و معایب آزمونهای کوتاه پاسخ

محاسن :

- ۱- اجرای آنها آسان است
- ۲- نسبت به آزمونهای عینی چند گزینه ای ،
صحیح - غلط و جور کردنی اطلاعات
تشخیصی بیشتری را در اختیار معلمان می
گذارند .
- ۳- سهولت تهیه سؤالات و تصحیح پاسخهای آنها

معایب :

- ۱- نمی توان از آنها برای سنجش هدفهای بالای یادگیری استفاده کرد و کاربرد آنها حداکثر به سطح هدفهای فهمیدن و کار بستن محدود می شود
- ۲- کاربرد زیاد آنها ، سبب تشویق یادگیرندگان به حفظ کردن اطلاعات جزئی و بی اهمیت خواهد شد
- ۳- تصحیح و نمره گذاری پاسخ این آزمونها به سرعت آزمونهای عینی نیست .

قواعد تهیه
سؤالات
آزمونهای کوتاه
پاسخ :

۱- هر سؤال باید موضوع مهمی
را شامل شود .

مثال :

سوال ضعیف :

در سال ۱۳۵۹ تعداد افراد نابینا
در ایران ----- بوده است.

۲- صورت سؤال را طوری
بنویسید که به پاسخ
مشخص و واحدی نیاز
داشته باشد .

یک سوال ضعیف مثال بزنید.

۲- صورت سؤال را طوری بنویسید که به پاسخ مشخص و واحدی نیاز داشته باشد .

سوال ضعیف :

ذغال سنگ چیست ؟

**یک ماده قابل اشتعال / کربن ناخالص / بقایای
سخت شده مواد گیاهی**

سوال مناسب :

**ذغال سنگ از چه عنصر شیمیایی تشکیل شده
است؟**

۳- در سؤالی که پاسخی
آنها اعداد هستند ، واحد
مقیاس و میزان دقتی را که
در محاسبات باید رعایت شود
مشخص کنید .

یک سوال ضعیف مثال بزنید.

۳- در سؤالهایی که پاسخهای آنها اعداد هستند ، واحد مقیاس و میزان دقتی را که در محاسبات باید رعایت شود مشخص کنید .

سوال ضعیف :

مقدار عدد π چقدر است؟

$$3/1 - 3/14 - 3/141$$

سوال مناسب :

مقدار عدد π تا سه رقم اعشار چقدر است؟

۴- در سوالات کوتاه پاسخ
کامل کردنی ، کلمات و
عبارات مهم را حذف کنید
یک سوال ضعیف مثال بزنید

۴- در سؤالات کوتاه پاسخ کامل کردنی ، کلمات و عبارات مهم را حذف کنید

سوال ضعیف :

اولین رئیس جمهور آمریکا، جورج واشنگتن-----
(بود)

کبد ، گلوکز اضافی را بصورت گلیکوژن-----می
کند(ذخیره)

سوال مناسب

گلوکز اضافی بدن به صورت ----- ذخیره می
شود.

۵- در سؤالهای کامل
کردنی تعداد جای
خالی زیاد منظور نکنید

یک سوال ضعیف مثال
بزنید

۵- در سؤالهای کامل کردنی تعداد جای
خالی زیاد منظور نکنید

سوال ضعیف :

----- و ----- دو روش تصحیح سوالات
----- هستند.

سوال بهتر :

دو روش معمول در تصحیح سوالات
تشریحی ----- و ----- هستند

تحلیلی و کلی

۶- جای خالی سؤالهای کامل کردنی را تا
آنجا که ممکن است در قسمت آخر سؤال
قرار دهید .

سوال ضعیف :

در آزمایش پاولف ----- به پاسخی گفته می
شود که حیوان به صدای زنگ می دهد.

سوال بهتر :

در آزمایش پاولف به پاسخی که حیوان به
صدای زنگ می دهد ----- گفته می شود.

پاسخ شرطی

۷- تا حد امکان به جای سؤالهای کامل کردنی ، از سؤالهای پرسشی استفاده کنید .

سوال ضعیف :

----- پایتخت کشور ژاپن است.

سوال بهتر :

نام پایتخت کشور ژاپن چیست ؟

توکیو

۸- در سؤالات کامل کردنی ، از کاربرد
اشارات دستوری که جواب را مشخص می
کنند خودداری کنید . (زمان افعال، مفرد یا
جمع بودن)

مثال ضعیف :

موتور کشتی بخار با نیروی **بخار** کار می
کند.

۹- صورت سؤال را با نقل عین جملات کتاب
نویسید .

نکته : سوالات کوتاه پاسخ که در ریاضیات
بکار برده می شوند می توانند حیطه های
درک و فهم و کاربرد را بسنجند.

مثال :

چه عددی است که دو برابر آن به اضافه ۵
می شود ۳۹؟

درک و فهم : ترجمه: $2x + 5 = 39$

کاربرد : حل کردن معادله با استفاده از
فرمول قبلی

آزمونهای صحیح – غلط

و جور کردنی

True-False

&

Matching

آزمون صحیح - غلط و آزمون

جور کردنی در مقایسه با

آزمون چند گزینه ای که

متداول ترین نوع آزمون عینی

است ، آسان تر تهیه می شوند

و کاربرد کلاسی بیشتری دارند

آزمونهای صحیح – غلط

در آزمون صحیح – غلط
تعدادی سؤال یا جمله در
اختیار آزمون شونده گذاشته
می شود و او صحیح یا غلط
بودن آنها را تعیین می کند .

انواع سؤالاتی صحیح – غلط

۱- نوع صحیح – غلط

مثال : مجموع زاویه های داخلی هر چهار ضلعی ۳۶۰ درجه است . صحیح – غلط

۲- نوع بله – نه

مثال : مرکز استان آذربایجان غربی شهر ارومیه است ؟ بله – نه

۳- نوع اصلاحی (چه تفاوتی با دو نوع بالا دارد؟)

مثال : جذر عدد ۶۴، ۹ است .
دانش آموز باید عدد ۹ را خط بزند و بجای آن عدد ۸ را قرار دهد .

۴- نوع خوشه ای

سوال انفرادی

برای نوع خوشه ای
از سوالات صحیح -
غلط یک مثال بزنید؟

نوع خوشه ای سوالات صحیح – غلط

عقب ماندگی ذهنی اختلالی است که :
الف: قبل از ۱۵ سالگی بروز کند
ص/غ

ب: بهره هوشی فرد کمتر از ۷۰ باشد
ص/غ

ج: حداقل در ۲ رفتار سازشی مشکل
داشته باشد
ص/غ

محاسن و معایب آزمونهای صحیح – غلط

محاسن :

۱- بیان موضوعهای درسی در قالب عبارات ساده

۲- سادگی تهیه

۳- عینی بودن تصحیح جوابها

۴- زیادی تعداد آنها در هر جلسه امتحان

سوال

معایب آزمونهای

صحیح – غلط

کدامند؟

معایب

- ۱- این آزمونها اغلب برای سنجش اطلاعات جزئی و کم اهمیت به کار می روند
- ۲- حدس زدن کور کورانه در آنها خیلی زیاد است
- ۳- کاربرد زیاد آنها سبب تأکید بی مورد بر حفظ طوطی وار اطلاعات کم اهمیت می شود
- ۴- آنها بیشتر برای سنجش هدفهای سطح پایین مفیدند و توانائیهای پیچیده سطح بالا را اندازه نمی گیرند

قواعد تهیه سؤالهای صحیح – غلط

- ۱- سؤالها را تا حد امکان مختصر ، ساده و روشن بنویسید .**
- ۲- جملاتی بکار برید که به طور آشکار درست یا غلط باشند .**
- ۳- از کاربرد کلماتی چون همه ، بعضی وقتها ، غالباً ، هرگز و از این قبیل پرهیز کنید .**
- ۴- سعی کنید طول سؤالها ی صحیح و طول سؤالهای غلط هم اندازه باشند .**

۵- سعی کنید تعداد سؤوالهای صحیح و غلط تقریباً به یک اندازه باشد .

۶- سؤوالهای صحیح - غلط را از روی جملات کتاب ننویسید .

۷- سعی کنید هر سؤال به یک هدف آموزشی مهم مربوط باشد و از گنجاندن مطالب بی اهمیت در سؤال پرهیز کنید .

آزمونهاي جور كردني

آزمونهاي جور كردني از تعدادي سؤال تشكيل مي شوند كه هر يك از آنها شامل دو ستون است . يك ستون معرف پرسشها و ستون ديگر نشان دهنده پاسخ هاست .وظيفه آزمون شوندگان آن است كه پاسخها را با پرسشهاي مربوط جور كند .

آزمونهای جور کردنی فقط به الگوی بالا منحصر نمی شوند . و الگوهای دیگری را نیز می توان به کاربرد . برای مثال ، می توان نقشه ای را که در آن نقاط مختلفی با شماره یا حروف مشخصی مشخص شده اند در اختیار دانش آموزان گذاشت و از آنان خواست تا این شماره هایی حروف را با نام شهرها ، دریاچه ها ، رودخانه ها یا مواردی از این قبیل جور کنند .

نکته مهم

تفاوت سؤالهاي جور كردني رده بندي و معمولي

در سؤالهاي رده بندي يك پاسخ را مي توان بيش از يك بار به كار برد و بنا بر اين تعداد پرسشها مي تواند بيش از تعداد پاسخها باشد . اما در سؤالهاي جور كردني معمولي تعداد پاسخها بيش از تعداد پرسشها است .

محاسن

- ۱- سؤالهای آزمونهای جور کردنی برای آزمون دانش اصطلاحات ، تعاریف ، تاریخها ، رویدادها ، و سایر موارد به روابط ساده بسیار نباشند .
- ۲- از آنجا که خواندن این سؤالها زمان زیادی لازم ندارد ، تعداد زیادی از آنها را می توان در يك زمان معین مورد استفاده قرار داد
- ۳- تصحیح سؤالهای جور کردنی به سرعت و سهولت امکان پذیر است و نیازی به مصحح مشخص ندارد .

معایب آزمون جور کردنی

۱- از آنجا که در یادگیری تداعی بین امور حفظ طوطی وار دخالت زیادی دارد ، و معلمان غالباً در تهیه این نوع سئوالها بر روابط حفظی بین امور تأکید می کنند .

۲- بعضی وقتها پیدا کردن مجموعه ای از پرسشها ، که به اندازه کافی شبیه به هم باشند تا بتوان برای آنها مجموعه پاسخهای همگونی پیدا کرد ، کار دشواری است .

قواعد تهیه سؤالهاي جور كردني

- ۱- پرسشها و پاسخهاي متناجس و يا همگون انتخاب كنيد .
- ۲- طول و فهرست پرسش و پاسخ را کوتاه انتخاب كنيد .
- ۳- در راهنمای سوال ، اطلاعات لازم را درباره نحوه مقایسه و جور کردن پاسخها و پرسشها در اختیار دانش آموزان قرار دهید .
- ۴- همه پرسشها و پاسخهاي يك سؤال را در يك صفحه قرار دهید .

۵- در صورت امکان فهرست پاسخها را بطور منطقي مرتب کنید .

۶- در فهرست پرسشهاي سئوالها ي جور كردني از کاربرد جملات نيمه تمام خودداري كنيد .

۷- پرسشها را با شماره و پاسخها را با حروف مشخص كنيد .

۸- هريك از پاسخها براي تمام پرسشهاي يك سئوال درست جلوه كند .